

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1941.

Andra kammaren.

Nr 20.

Lördagen den 29 mars.

Kl. 4 e. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 22 och den 24 innevarande mars.

§ 2.

Herr statsrådet *Bagge* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 172, med förslag till lag om förverkande i vissa fall av spritdrycker och vin m. m.;

nr 175, angående provisoriska avlöningsbestämmelser under budgetåret 1941/42 för lärare vid folk- och småskolor m. m.;

nr 176, angående vissa anslag till folkskoleväsendet m. m.;

nr 177, angående anslag för budgetåret 1941/42 till folk- och småskoleseminarier m. m.;

nr 178, angående värtjänstutbildning för skolungdom;

nr 179, angående anslag till skolöverstyrelsen för budgetåret 1941/42;

nr 180, angående förhöjt anslag till Justitiekanslersämbetet: Avlöningar; och

nr 181, angående överlåtelse av vissa bostadsbyggnader för centrala torpedverkstaden m. m.

Dessa propositioner bordlades.

§ 3.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts på bordet liggande proposition, nr 173, med förslag till förordning om krigskonjunkturskatt för år 1941, m. m.

§ 4.

Föredrogs den av herr *Nilson* i Spånstad vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet, angående eventuell skattelindring för vissa till förstärkt försvarsberedskap inkallade.

Denna anhållan blev av kammaren bifallen.

§ 5.

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Interpellation.

Herr *Olsson* i Kullenbergstorp, som yttrade: Herr talman! Det nuvarande läget föranleder på olika områden statliga ingripanden och ett ökat statligt inflytande i fråga om näringslivet, som medför uppenbar skada.

Andra kammarens protokoll 1941. Nr 20.

Interpellation. (Forts.)

På mer än ett område kan det iakttagas tendenser till monopolism, som måste vara skadliga för det hela. Man bör enligt min uppfattning i fråga om krisregleringarna icke handla så, att dylika skadeverkningar underlättas genom åtgärder från statens sida. Kanske är det så, att våra krismyndigheter ha så mycket att tänka på, att de icke alltid ur alla synpunkter överväga konsekvenserna av det system som användes. Vad som under en kortare tid kunde fördragas, blir i behov av ändring när krisåtgärderna skola gälla för längre tid.

Olika exempel kunna härvid anföras. För ögonblicket vill jag inskränka mig till att dröja vid en detalj, berörande avsättningen av en ganska liten del av jordbrukets produkter.

Den felslagna skörden gör det naturligt, att en viss begränsning iakttages, även när det gäller malttilldelningen till svagdricksbryggerierna. Å andra sidan kunna nog goda skäl anses tala för att till och med någon utökning av svagdrickskonsumtionen — om den skulle komma ifråga — knappast skulle kunna framkalla allt för stora betänkligheter, varken med hänsyn till eventuella sociala skadeverkningar eller ur folkförsörjningens synpunkt. Bortsett härifrån synes från det allmännas sida berättigade invändningar icke kunna resas emot förändrad tilldelning av malt till bryggerier i den mån det icke kan visas, att därigenom ökad konsumtion av svagdricka framkallas.

Ett exempel kan belysa det system, som av livsmedelskommissionen användes, och de konsekvenser det kan medföra för näringslivet.

En bryggare i Ödåkra inlämnade begärt leveransanbud av svagdricka till S:ta Maria sjukhus i Hälsingborg i slutet av förra året och blev antagen som entreprenör, varefter kontraktet med vanliga bestämmelser upprättades för tiden $\frac{1}{12}$ 1940— $\frac{30}{6}$ 1941. Fullgörandet av dessa förpliktelser betyder för honom betydligt större produktion av svagdricka mot förut. På grund härav har han två gånger med bifogade intyg av livsmedelsnämnden på orten hos statens livsmedelskommission anhallit om ökad tilldelning av malt. Men båda gångerna har han, utan något besked varför, fått rent avslag på sina framställningar. För närvarande uppehåller han sin leverans med av en yrkeskollega lånt malt, som han tror sig kunna lämna tillbaka när han får tilldelning av livsmedelskommissionen i proportion till sin utvidgade rörelse. Vid av en annan person gjord förfrågan hos statens livsmedelskommission upplystes att anledningen till avslagen beror på att alla framställningar om utökad tilldelning av malt mot tidigare förbrukad sådan i bryggerirörelsen konsekvent avslås.

Uppenbart är att detta system är ägnat att konservera läget de olika bryggerierna emellan. Om allt blir vid det gamla, går det väl även i lås med malttilldelningen. Men detta får också sina konsekvenser, då därigenom omöjliggöres för dem, som en gång erhållit en mindre tilldelning, att konkurrera exempelvis vid den statliga upphandlingen eller då anbud infordras om leverans till allmänna inrättningar, sjukhus o. s. v. eller till andra stora förbrukare. Vilka återverkningar detta kan få för priserna behöver jag icke ingå på. Uppenbart är att om, såsom nämnts, ändrad tilldelning av malt icke kan ernås, konkurrensen strypes eller i vart fall försvåras på ett sätt, som icke kan vara till gagn vare sig för det allmänna eller för näringslivets utveckling. Detta stela och schablonmässiga system har ingenting att göra med det eventuella behovet att beskära svagdrickstillverkningen, så länge det icke kan visas att svagdrickskonsumtionen röner inverkan av vem som får leverera. Och någon önskan att reducera konsumtionen exempelvis genom fördyring eller eventuellt på grund av olikheter i fråga om kvaliteter har icke från något håll ifrågasatts. Olägenheterna av det nuvarande systemet äro emellertid uppenbara och böra enligt min uppfattning i görlig mån undvikas genom ett smidigare förfaringsätt, som mera tager hänsyn till de levande och utvecklingsdugliga krafterna

Interpellation. (Forts.)

inom näringslivet och behovet ur det allmännas synpunkt att här undvika monopoliseringstendenser.

Under återopande av det anförda utbeder jag mig kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för folkhushållningsdepartementet få framställa följande frågor:

1) Har statsrådet observerat de skadeverkningar, som kunna uppstå för det allmänna och för enskilda näringsidkare, om genom livsmedelskommissionens system vid tilldelning av för produktionen viktiga förnödenheter till företagen, produktionen låses, så att tendenser i monopoliserande riktning befordras och sund konkurrens motverkas?

2) Avser statsrådet att söka ernå en smidigare tillämpning av de produktionsreglerande åtgärderna, så att exempelvis företagare inom ovan berörda näring (svagdricksindustrien) som åtagit sig större leveranser till allmänna institutioner o. s. v. erhålla därav motiverad utökad tilldelning av malt för sin rörelse?

Denna anhållan bifölles.

§ 6.

Herr **Barnekow** erhöi på begäran ordet och anförde: Herr talman! Då tiden *Interpellation.* nu är inne då jordbrukarna planlägga sommarens växtodling, är det av största vikt att de få veta sina möjligheter för jordens brukning och skördens bedrivande.

Åtminstone inom vissa delar av landet har staten lagt beslag på ett avsevärt antal hästar. För mången jordbrukare torde det uppstå betydande svårigheter att, med endast de återstående hästarna, nöjaktigt driva jorden under våren, verkställa skörden och bereda jorden för höstsådden. Enda möjligheten är ett intensivt utnyttjande av traktorn. Mycket allmänt torde de större traktorerna nu vara omädrade för gengasdrift, men startbensin och smörjolja erfordras dock. Och de mindre traktorerna torde fortfarande vara i behov av flytande bränsle.

Skulle traktorn ej kunna utnyttjas i tillräcklig utsträckning, måste jordbruket drivas mera extensivt, med risk för svagare skörd, och sålunda till stor skada för produktionen. Den lämnade tilldelningen av 15—20 l startbensin per traktor för vårbruket motsvarar ingalunda det normala behovet för denna tid, ens då egendomen hade sin fulla uppsättning av hästar, och medger ännu mindre någon ökad odling av åkerbruksväxter.

Det har även väckt mycken oro, att man icke fått veta huruvida traktorerna skola kunna hållas i gång under sommar och höst.

Även för mjölkningsmaskinerna erfordras ju tilldelning av bensin.

Med stöd av vad jag sålunda anført anhåller jag om kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för folkhushållningsdepartementet få framställa följande fråga: Vilken tilldelning av bensin och olja för traktorer och mjölkningsmaskiner kunna jordbrukarna förvänta under instundande vår och sommar.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 7.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets utlåtanden och memorial:

nr 5, angående regleringen för budgetåret 1941/42 av utgifterna under rikstatens femte huvudtitel, innefattande anslagen till socialdepartementet;

nr 11, angående regleringen för budgetåret 1941/42 av utgifterna under riksstatens elfte huvudtitel, innefattande anslagen till folkhushållningsdepartementet;

nr 56, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående elektrifiering av banorna Hälsingborg—Hässleholm, Hälsingborg—Eslöv, Sundsvall—Ånge och Gävle—Ockelbo jämte en i ämnet väckt motion;

nr 57, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsförvärv av Karlskrona—Växjö m. fl. järnvägar jämte i ämnet väckta motioner;

nr 58, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förvärv av Kalmar—Torsås järnväg jämte i ämnet väckta motioner;

nr 59, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förvärvande av Ystad—Eslövs m. fl. järnvägar;

nr 60, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till vägskatteutjämningsbidrag;

nr 61, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om kapitalinvesteringsanslag å riksstaten för budgetåret 1941/42, i vad avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde;

nr 62, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående löneklassplacering för vissa lärare;

nr 63, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inrättande av en personlig professur vid tekniska högskolan i Stockholm för professorn E. H. W. Weibull;

nr 64, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överskridande av viss delpost i den för länsstyrelserna fastställda avlöningsstaten för budgetåret 1940/41;

nr 65, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till överståthållarämbetet för budgetåret 1941/42;

nr 66, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om bidrag till vägunderhållet på landet m. m.; och

nr 67, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om bidrag till Höglandsskolan i Stockholm;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 9, i anledning av väckta motioner avseende förordningen om allmän omsättningsskatt;

nr 10, i anledning av väckta motioner om åtgärder till förebyggande av att landets jordbrukare vid nedslaktning av djurbesättningar till följd av foderbrist m. m. nödgas utgiva direkt skatt till det allmänna för den i anledning därav uppburna valutan;

nr 11, i anledning av väckta motioner om upphävande av gällande dyrortsgruppering av de skattefria familjeavdragen vid statlig beskattning;

nr 12, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utsträckning i vissa fall av i 8 § 1 mom. tulltaxeförordningen stadgade tidsfrister för åtnjutande av tullfrihet; och

nr 13, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 42 § 6 mom. taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379);

bankoutskottets utlåtanden:

nr 28, i anledning av framställningar angående ersättning till vissa personer i anledning av sjukdom, ådragen under militärtjänstgöring;

nr 29, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 124 angående pension åt vissa i statens tjänst anställda personer m. fl.;

nr 30, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 144 angående pension åt vissa i statens tjänst anställda personer m. fl.;

nr 31, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående understöd åt efterlevande till vissa i statens tjänst anställda personer;

nr 32, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillämpning i vissa fall av familjepensionsreglementet för lärare vid högre kommunala skolor å lärare vid dylik skola, som förflyttas till befattning såsom folkskollärare;

nr 33, i anledning av fullmäktiges i riksbanken framställning om årligt understöd åt sedeltryckaren K. G. Heimsoths änka; och

nr 34, i anledning av väckt motion om pension eller avskedsersättning åt växelstationsföreståndare, som entledigas till följd av växelstationsautomatisering;

första lagutskottets utlåtanden:

nr 24, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 31 maj 1940 (nr 473) om förbud i vissa fall mot beviljande av kvarstad eller skingringsförbud;

nr 25, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 16 februari 1934 (nr 19) om fullgörande i vissa fall av betalningsskyldighet i förhållande till utlandet m. m.;

nr 26, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående prästs avlöning under tjänstledighet i vissa fall m. m.;

nr 27, i anledning av väckta motioner om vissa ändringar i häst- och fordonsanskaffningslagen;

nr 28, i anledning av väckta motioner om ändring i 39 a § lagen den 22 juni 1911 om ekonomiska föreningar;

nr 29, i anledning av väckta motioner om ändrade tillsättnings- och avlöningsbestämmelser för kyrkomusiker m. m.; och

nr 30, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändringar i lagen den 4 oktober 1940 (nr 851) med vissa bestämmelser om livförsäkring m. m. vid krig;

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 12, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av vattenlagen m. m. dels ock i ämnet väckta motioner;

nr 13, i anledning av väckta motioner om införande av högertrafik; och

nr 14, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 12 april 1940 (nr 199) om skyldighet att avverka ved till avsalu;

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 18, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar i lagen den 12 april 1935 (nr 105) om bekämpande av smittsamma husdjurssjukdomar (epizootilag);

nr 19, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avsättande till nationalpark av det s. k. Muddusområdet i Norrbottens län;

nr 20, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen beträffande jordbruksdepartementet gjorda framställningar om anslag till kapitalinvesteringar jämte i ämnet väckta motioner;

nr 21, i anledning av väckt motion om anslag till odlingsbidrag åt arbetar-småbrukslångtagare;

nr 22, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående disponerande av avkastningen av statens hästavelsfond; och

nr 23, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för bidrag till jorddelningsförrättningar m. m.; samt

andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande, nr 2, i anledning av väckt motion om tillskapande av en institution med auktoriserade mätningsmän m. m.

§ 8.

Anmälades och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen

från konstitutionsutskottet:

nr 128, i anledning av väckta motioner om underlättande av valdeltagandet vid kommunalval;

från statsutskottet:

nr 133, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt giltighet för förskottsstaten för försvarsväsendet m. m.;

nr 134, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bestridande från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. av arbetaren K. A. Andersson tillkommande livränta m. m.;

nr 135, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förvärv för statens räkning av bandelen Visborgs slätt—Kneippbyn;

nr 136, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till djupborrning efter salt och olja m. m. vid Höllviken i Skåne;

nr 137, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omläggning av systemet för de värnpliktigas rullföring och redovisning m. m.;

nr 138, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till Flygtekniska försöksanstalten: Utrustning m. m.;

nr 139, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående viss ändring i grunderna för lån från industrilånefonden;

nr 140, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till Statens hantverksinstitut: Utrustning; och

nr 141, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 till statens sekundärlånefond för rederinäringen;

från bevillningsutskottet:

nr 131, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 18 juni 1937 (nr 481) angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper; och

nr 132, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående fortsatt tillämpning av förordningen den 21 juni 1940 (nr 561) om tilläggs-skatt å bensin m. m.;

från bankoutskottet:

nr 120, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående understöd åt efterlevande till vissa i statens tjänst anställda personer m. fl.;

nr 121, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående rätt för förra lärarinnan vid Tärna lanthushållsskola Ingrid von Zweigbergk till viss tjänst-årsberäkning för pension;

nr 122, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående pension åt förra vikarierande småskollärarinnan Agnes Ingeborg Härén, född Lindell;

nr 126, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående beräkning i vissa fall av anställningstid för pension enligt kungörelsen den 7 december 1934 (nr 585) med föreskrifter angående pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst; och

nr 127, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående delaktighet i statens pensionsanstalt för sjukgymnaster vid vissa anstalter för kirurgisk tuberkulos; samt

från första lagutskottet:

nr 129, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen om aktiebolag; och

nr 130, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående vissa ändringar i lagen den 7 december 1934 (nr 573) om tillsättning av prästerliga tjänster.

Vidare anmäldes och godkändes bankoutskottets förslag till riksdagens skrivelser:

nr 123, till fullmäktige i riksbanken angående verkställd granskning av riksbankens styrelse och förvaltning;

nr 124, till fullmäktige i riksgäldskontoret angående verkställd granskning av riksgäldskontorets styrelse och förvaltning; och

nr 125, till styrelsen för riksdagsbiblioteket angående verkställd granskning av riksdagsbibliotekets styrelse och förvaltning.

§ 9.

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 4.22 e. m.

In fidem

Sune Norrman.

Måndagen den 31 mars.

Kl. 4 e. m.

§ 1.

Herr statsrådet *Bergquist* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 182, angående anslag till omkostnader för statlig inköps- och försäljningsverksamhet;

nr 183, angående meddelande av statsgaranti åt tillverkare av brännstovv; och

nr 184, med förslag till lag angående skyldighet att i vissa fall verkställa odling av sockerbeter.

Propositionen nr 184 remitterades genast till jordbruksutskottet.

De övriga propositionerna bordlades.

§ 2.

Föredrogos var efter annan följande Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid

till behandling av lagutskott propositionen, nr 172, med förslag till lag om förverkande i vissa fall av spritdrycker och vin m. m.; samt

till statsutskottet propositionerna:
 nr 175, angående provisoriska avlöningsbestämmelser under budgetåret 1941/42 för lärare vid folk- och småskolor m. m.;
 nr 176, angående vissa anslag till folkskoleväsendet m. m.;
 nr 177, angående anslag för budgetåret 1941/42 till folk- och småskoleseminarier m. m.;
 nr 178, angående värtjänstutbildning för skolungdom;
 nr 179, angående anslag till skolöverstyrelsen för budgetåret 1941/42;
 nr 180, angående förhöjt anslag till Justitiekanslersämbetet: Avlöningar; och
 nr 181, angående överlåtelse av vissa bostadsbyggnader för centrala torpedverkstaden m. m.

§ 3.

Föredrogos, men bordlades åter statsutskottets utlåtanden och memorial nr 5, 11 och 56—66.

§ 4.

Föredrogs statsutskottets memorial, nr 67, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om bidrag till Höglandsskolan i Stockholm.

Den i detta memorial föreslagna voteringspropositionen godkändes.

§ 5.

Föredrogos, men bordlades ånyo bevillningsutskottets betänkanden nr 9—13, bankoutskottets utlåtanden nr 28—34, första lagutskottets utlåtanden nr 24—30, andra lagutskottets utlåtanden nr 12—14, jordbruksutskottets utlåtanden nr 18—23 samt andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 2.

§ 6.

Herr *Svensson* i Grönvik avlämnade en av honom *m. fl.* undertecknad motion, nr 269, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 184, med förslag till lag angående skyldighet att i vissa fall verkställa odling av sockerbetor.

Denna motion remitterades genast till jordbruksutskottet.

§ 7.

Justerades protokollsutdrag.

§ 8.

Herr talmannen meddelade, att den ledighet från riksdagsgöromålen, som den 11 innevarande mars beviljats herr Andersson i Falkenberg på grund av sjukdom tills vidare från och med den 12 i denna månad, nu upphört och att herr Andersson i Falkenberg denna dag åter intagit sin plats i kammaren.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 4.8 e. m.

In fidem
Sune Norrman.